د نړۍ ۷ عجایبې

سرچینه :

بلابلا ويب پاڼه

Ketabton.com

ژباړن :

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ ۷ عجايبي

سرچینه:
بېلابېلي ويبپاڼې

ژباړن:
مختار احمد احسان

کال: ۱۳۸۹ل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپ حقوق د ژباړن سره خوندي دي.

د کتاب ځانګړني:

کـــــتــــــــاب	::: د نړۍ اووه عجايبې
ســــــرچــــيـــنه	::: بېلابېلي ويبپاڼې
ژبـــــــــــاړن	::: مختار احمد احسان (۱۲)
د ژباړن برېښناليک	mukhtar.ehsan@gmail.com :::
دژبـــــاړلــو نېټـــه	::: د ۲۰۰۹ زېږديز کال د ډسمبر مياشت
کمپـــــوز او ډيـــزاين	::: پخپله ژباړن
انــلايــن چـــــاري	::: لراوبر ډاټ کام – www.Larawbar.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالـۍ:

و ټولو هغو افغانانو ته چي د هيواد د لرغونو ودانيو، آثارو او موادو په خوندي کولو کي خپله ونډه اخلي.

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیــولیک

تقريظ ۷

پخوانی اووه عجايبي ۱۰

د منځنيو پېړيو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجايبي ۱۵

اوسنۍ (عصري) اووه عجايبي ۲۰

۱. چيچن ايتزا - ميکسيکو ۲۲

۲. المسيح المخلص - برازيل ۲۷

۳. کولوسيوم – ايټاليا ۳۰

۴. د چين ديوال – چين ۳۴

۵. ماچو پيچو – پيرو ۳۹

۶. پترا – اردن ۴۳

۷. تاج محل – هندوستان ۴۸

سرچيني ۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ

بسم الله الرحمن الرحیم

ګران مختار احمد احسان صاحب، سلامونه

ستاسی ژباړلی کتاب (د نړۍ ۷ عجایبی) چی زما د لیدو لپاره مو رالیږلی وو وکوت. خوښ می سو؛ یو دا ، څرنګه چی ددغو عجایبو ځینی ما خپله لیدلی دي نو ماته یې زما زاړه یادونه رایاد کړل. بل دا چی، دداسی کتابونو لوستنه ګټور دي. ددغه کتاب د مندرجو عجائبو په لیدو او دهغو په باره کی د معلوماتو له لاري زموږ د وخت خلک د پخوانیو خلکو او واکمنانو عظیم الشان کار او ستر هوډ ګوري چی موږ ته یو درس او ځینی وخت عبرت دی. موږ ګورو چی ځینو واکمنانو د خپل جاه و جلال د ښوولو او د نورو د تعجیزولو لپاره محیر العقوله ماڼۍ، باغونه او بناوي جوړي کړیدي، ځینو بیا د خپل واک د تلپاته خوندي کولو په منظور د دښمن د راتلو په لار کی لوی او اوږده سنګري دیوالونه وهلی دي، ځینو د خپل دین او چا دخپلی معشوقي سره د بیکچه مینی په ثبوت کی بی مثاله ښکلی معبدونه، قبرونه او ماڼۍ درولی دي. که څوک ښه ځیر سی ددې ټولو عجائبو د رامنځته کیدو اصلی محرک عشق دی. حضرت رحمان بابا څه ښه وایي:

د همهٔ مخلوقاتو پلار دی دا　　　　دا دنیا ده خدای له عشقه پیدا کړې

هو، دنیا له عشق او محبته پیدا سویده او د پرمختګ راز یې هم په همدې کې نغښتي دي. یو ماشوم د خپل مور و پلار د محبت محصول دي. دغه ماشوم د مور د میني په غیږ کې او د پلار د مهربانۍ تر سیوري لاندي لوي سي، عالم سي، مجاهد سي، قهرمان سي، او د ولس غرقه بیړۍ د نجات ساحل ته ورسوي. شخصیت، عقیده، ټولنه، وطن، امت، انساني ارزښونه، او ... ټول په عشق و محبت لاسته راتلاي سي، ساتل کیداي سي او ځلیداي سي. عشق او محبت د ژوند محرک دي او هغه ته معني ورکوي. عشق دي چي په چا ځان او جهان پیژني. دا عشق دي چي خلک په ظاهره دناشوني او خطرناکه کار و سرته رسولو ته هڅوي او په کوي یي. دا عشق دي چي خلک و قرباني او سربښندني ته وربولي. دا عشق او محبت دي چي د آزادي د لاري یو مجاهد په تش لاس د یو لوي بیرحمه وسله وال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواک پر ټانکونو په خوشحالي ورزغلوي او د باروتو واسکت په اغوندي. دا عشق دی چې د نړۍ ډېر عجایب او محیرالعقول یادګارونه یې منځته راوړیدي د کوم چې تاسی څو نمونې راټولی کړیدي. د دغه کتاب مطالعه نوی نسل ته ښئي چی که څوک د ځان، ټولنی، امت او انسانیت جوړونه، ښیګڼه او غوړونه غواړي نو په کار ده چې د پوهی څنګته په ځان کی عشق پیدا کړي. عشق عجایب او په ظاهر ناشونی اسانوي.

تاریخونه دي جوړ کړي عاشقانو
هسي نه چي هر بزدله هوښیارانو

ګران مختاراحمد جانه! زه تاسی ته د دغه کتاب د تألیف مبارکی وایم او د ورته نورو ګټورو کتابونو د لیکلو توفیق درته غواړم. إنه هو السمیع الدعاء. درناوي

دکتور فاروق أعظم
کابل-۲۵ غبرګولی ۱۳۸۹ هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ اووه عجايبې

پــيــل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی اووه عجایبې

دنړۍ اووه عجايبې د نړۍ هغه اووه ځانګړي معمارۍ دي چې د جوړښت ، زړښت يا ښايست له پلوه د عجايبو په ليست کې درېدلي دي .
يونانيانو ته د ۷ عدد يوه ځانګړې معنی درلوده چې د بيلګې په توګه سره ۷ سيارې ، ۷ بېلا بېل رنګونه، ۷ داونی ورځې، ۷ ساينسونه او داسې نور له ۷ برخو څخه تشکيل سوي شيان يادولائ سو. ځکه نو بايد دنړۍ دډېر و زياتو عجايبو معماريو څخه يوازې ۷ عجايبې ټاکل سوي وائ، هغه وو چې ددې معماريو لپاره د ۷ تعداد وټاکل سو .

پخوانی اووه عجايبې د تاريخي او يا کلاسيکې عجايبو په نامه سره هم يادېږي چې که څه هم دوې عجايبې د بابل اويزان باغونه او د خوفو هرم يې ديونانيانو لخوا نه وې جوړې سوي خو دا عجايبې ځکه په دې ليست کې شاملې وې چې د لوی سکندر لخوا يې د فتحه سويو سيمو د سرحدونو په دننه کې موجوديت درلود .

د پخوانيو ۷ عجايبو نومونه:

۱. په مصر کې د جيزه لوی هرم
۲. په عراق کې د بابل اويزان باغونه
۳. په يونان کې د زيوس (د يونانيانو رب الارباب) مجسمه
۴. په ترکيه کې د آرتميس معبد (کليسا)
۵. د "هاليکېرنېسکوس " په يوناني ښار کې د "ماوسولوس " مقبره
۶. په يونان کې د رودس مجسمه
۷. په مصر کې د اليکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په مصر کي د جيزه لوی هرم

۲. په عراق کي د بابل اويزان باغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په یونان کي د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکیه کي د آرتمیس معبد (کلیسا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. د "هالیکېرنېسکوس" په یوناني ښار کې د "ماوسولوس" مقبره

۶. په یونان کې د "رودس" غټه مجسمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په مصر کي د اليکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

د منځنيو پېړيو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجايبې

د نړۍ د ۷ عجايبو د زياترو ليستونو په اړه ويل سوي دي چي دا عجايبې په منځنيو پېړيو کي موجودي وې. په دې ليستونو کي يادي سوي زياتره ودانۍ د منځنيو پېړيو څخه ډېر پخوا جوړي سوي دي. د منځنيو پېړيو د ۷ عجايبو ليستونه په بېلابېلو نومونو سره نومول سوي دي، لکه:

- د منځنيو پېړيو عجايبې (په دې عجايبو کي د عجايبو تعداد نامعلوم و.)
- د منځنيو پېړيو ۷ عجايبې
- د منځنيو پېړيو د فکر او د معماري فن عجايبې

د منځنيو پېړيو د ځينو بېلابېلو ۷ عجايبو نومونه:

۱. په انګلستان کي ستونهېنج (Stonehenge)
۲. د ايټاليا په مرکز روم کي کولوسيوم (Colosseum)
۳. په مصر کي د کوم هديره
۴. د چين په شمال کي د چين ديوال
۵. په چين کي د "پرسلاين" برج
۶. په ترکيه کي هاجيه سوفيا
۷. په ايټاليا کي د پيزا برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په انګلستان کي ستونهينج (Stonehenge)

۲. د ایټالیا په مرکز روم کي کولوسیوم (Colosseum)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په مصر کې د "کوم" هدیره

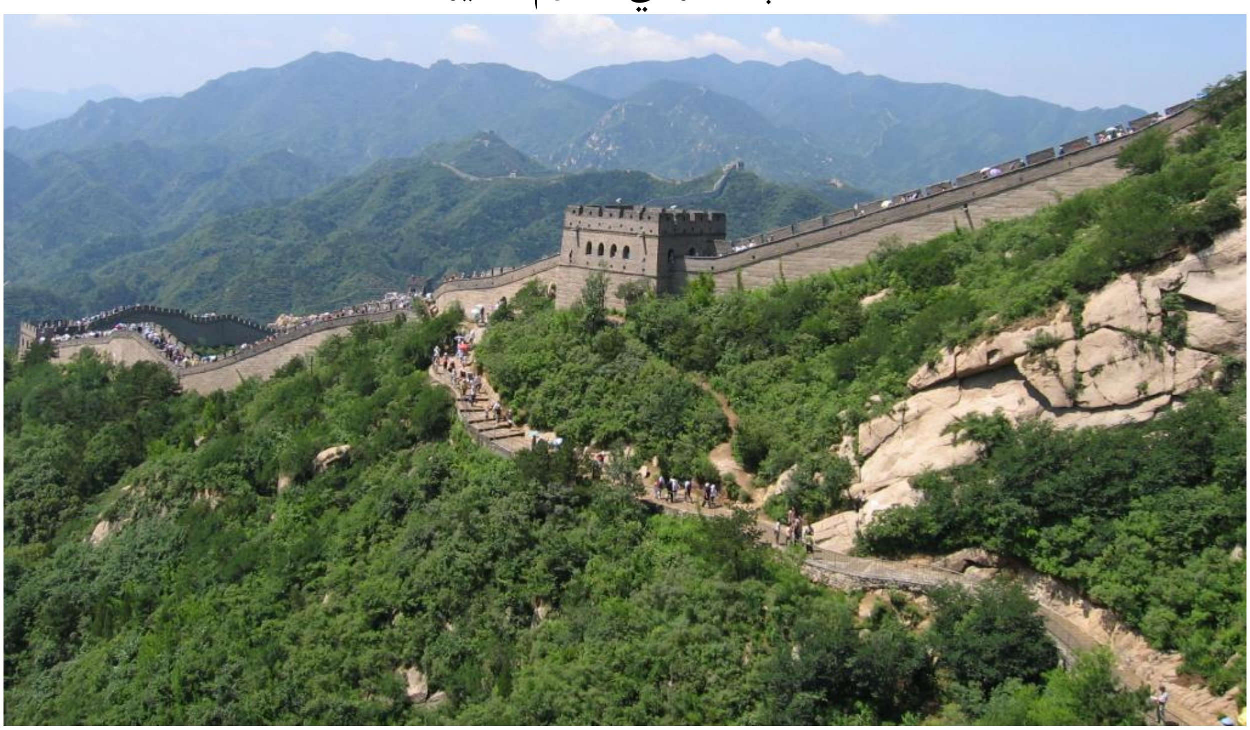

۴. د چین دېوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

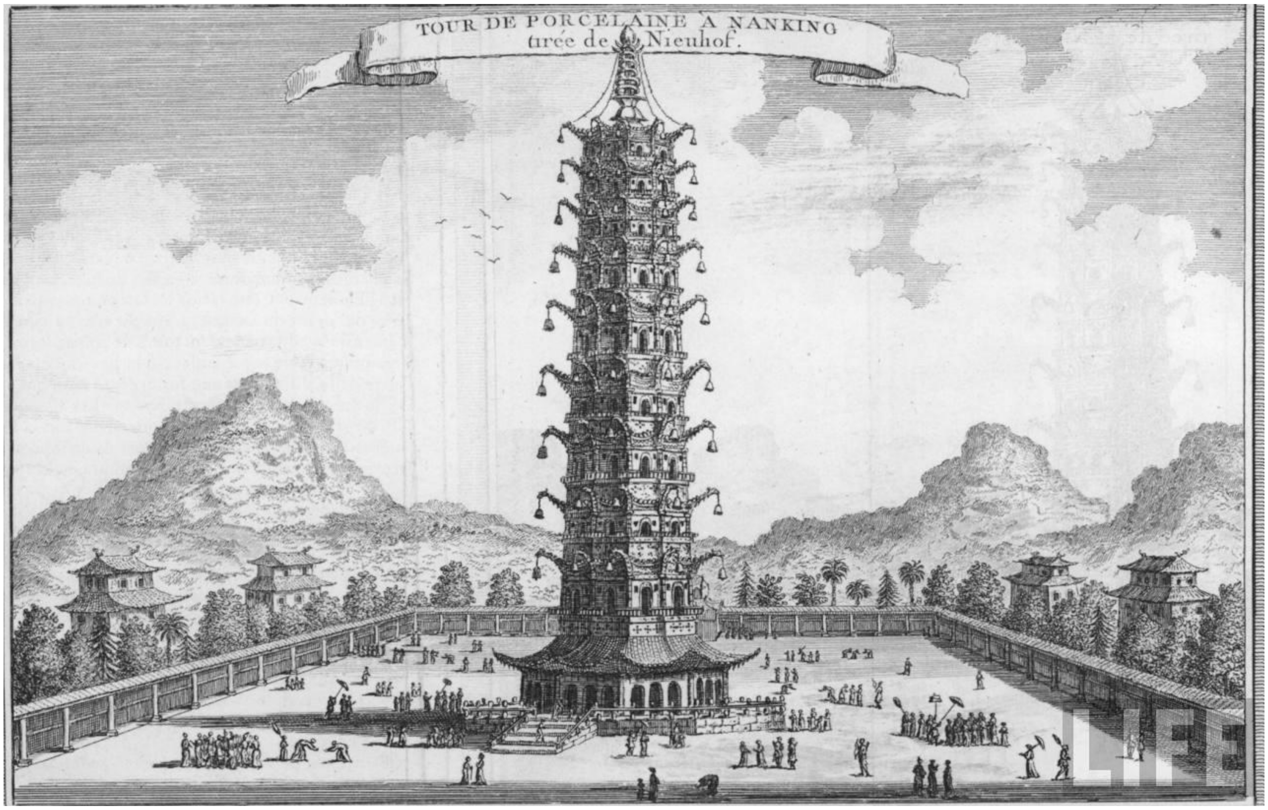

۵. په چین کې د "پرسلاین" برج

۶. په ترکیه کې "هاجیه سوفیا"

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په ایټالیا کې د "پیزا" برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسنۍ (عصري) ۷ عجايبي

د ۷ عجايبو په ويبپاڼه کي د ۲۰۰۶ زېږديز کال د اګسټ په مياشت کي يو ليست، چي د نړيوالو تعجبه معماريو څخه ۱۴ په زړه پوري معمارۍ پکښي موجودي وې، په دې نيت پرليکه سو چي د نړۍ په ګوټ-ګوټ کي به ټول وګړي خپل دخوښي معمارۍ يا ښايسته جوړ سوئ ځای انتخابوي او رايه به ورکوي، څو د رايي ورکولو وروسته ۷ زياتي رايي وړونکي معمارۍ د نړۍ د ۷ عجايبو په نامه سره ونومول سي.

د اوسني ۷ عجايبو دټولني په وينا په دې انتخاباتو کي تر سل ميليونو ډيرو وګړو دانټرنيټ او د موبايل د پيغام (SMS) له لاري خپلي رايې ورکړې چي په نتيجه کي يې لاندي ذکر سوي ۷ عجايبي د ۲۰۰۷ زېږديز کال د ۷ مياشتي په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز ليسبون کي اعلان کړل سوې:

۱. چيچن ايټزا – ميکسيکو
۲. المسيح المخلص – برازيل
۳. کولوسيوم – ايټاليا
۴. دچين ديوال – چين
۵. ماچو پيچو – پيرو (پيرو دجنوبي امريکا په لويديځ کي موقعيت لري.)
۶. پترا – اردن
۷. تاج محل – هندوستان

همدارنګه ددې ۷ عجايبو سره ترڅنګ په نړۍ کي د ډيرو نورو ۷ عجايبو ليستونه هم سته چي هر يو يې ځانته بېل نوم لري، دبېلګي په توګه د ځينو عجايبو دليستونو نومونه په لاندي ډول دي :

- د نړۍ ۷ طبيعي عجايبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د امریکا د نن ورځې نوي ۷ عجایبې
- د امریکا د ملکي انجینرانو ټولنه
- تر اوبو لاندي نړیوالي ۷ عجایبې
- د نړۍ ۷ صنعتي عجایبې
- د سفر نړیوال ۷ عجایبې: دا عجیابې بیا پر دوو برخو وېشل کیږي:
  - ۱. د سفر نړیوالي طبیعي ۷ عجایبې
  - ۲. د سفر نړیوالي مصنوعي ۷ عجایبې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. چیچن ایتزا – میکسیکو

چیچن ایتزا د نړۍ د ۷ عجایبو څخه یو زړه راکښونکی تعجبه ځای دئ چې د ۲۰۰۷ زېږدیز کال د جولای دمیاشتي په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز لیسبون کي د رسمي مراسمو په ترڅ کي د نړۍ د تعجبه ځای په حیث اعلان کړل سو .

"چیچن ایتزا " د مایا دقوم یو دمهم ترینو او مشهوره ښارونو څخه یو ښار وو چي د "کوکولکان هرم " پکي واقع دئ. د کوکولکان هرم چي "ال کېستېیللو " هم ورته ویل کیږي ځیني ته ورته هرم دئ . دا هرم په میکسیکو کي یو دمشهور ترینه معماریو څخه شمېرل کیږي چي د مایا دقوم په مټ سره جوړ سوئ دئ. مایا دمیکسیکو په جنوب او د مرکزي امریکا په شمال کي اوسېدونکئ قوم دئ چي شمېر یې ۸ و ۹ میلیونو کسانو ته رسیږي.
د کوکولکان هرم هغه هرم دئ چي په څلورو خواوو کي یې ځیني جوړي سوي دي چي د هرې خوا ځیني یې بیا په خپل وار سره پوره ۹۱ ځیني لري؛ ټوله ۳۶۴ ځیني کیږي. ددې مشهوره هرم لوړوالی ۲۴ متره دئ چي دلوړي برخي په شمول یې لوړوالی ۳۰ مترو ته رسیږي. همدارازددې هرم پر سر یو معبد هم موجود دئ.
چیچین ایتزا د مایا (مایا هغه ځای دئ چیري چي د مایا قوم اوسیږي: مرکزي امریکا او جنوبي میکسیکو.) په شمال کي د کښتو اوارو مځکو سره یو سیمه ییز او مرکزي ځای وو چي بېلابېلي په زړه پوري او زړه راکښونکي معماری پکښي موجودي دي.

د چیچین ایتزا څارنه او نظارت د میکسیکو د " INAH " موسیسې لخوا کیږي او مځکه یې د بربچانو د کورنۍ مځکه ده، خو ددې ځای کنډوالې او خرابې بیا فدرالي شتمنۍ دي.

په چیچن ایتزا کي د کوکولکان د هرم څخه ماسېوا نوري په زړه پوري ودانۍ هم موجودي دي چي په لاندي ډول دي:

- لرغون پېژندونکو په ایتزا چیچن کي د "میسوامېریکن بالګېم " لپاره ډېر میدانونه تشخیص کړي دي چي یو د هغو څخه "ګریټ بال کورټ (Great Ball Court) " نومیږي. دا میدان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوکولکان هرم د شمال لوېدیځ څخه په ۱۵۰ متري کې واقع دئ چې پخوا یو د غټ ترینو میدانونو څخه شمېرل کېدئ. لرغونی میدان ۱۲۲ په ۲۸ متره کې اندازه لري او شاوخوا دېوالونو یې ۱۲ متره (۳۹ فوټه) لوړوالی لري.

Great Ball Court

- په چیچن ایټزا کې یوه بله موجوده ودانۍ د "ټزومپېنټلي" په نامه یادېږي.
- اوساریو: دا د کوکولکان هرم ته ورته هرم دئ چې پر سر یې یو معبد موجود دئ او و څلورو خواوو ته ځینې لري. ددې هرم په مرکزي برخه کې یو غار موجود دئ چې ۱۲ متره (۳۹ فوټه) ژوروالی لري. دا غار د ۱۸۰۰ زېږدیز کال په شاوخوا کې د "ایډوارډ ایچ تومپسن" لخوا کیندل سوئ دئ. کله چې نوموړي هلته سکلیټونه، طلا او مرۍ پیدا کړې نو یې دا ودانۍ د (The High Priests' Temple) په نامه سره ونومول.

د چیچن ایټزا د نامه معنی:

د چیچن ایټزا چې په انګلیسي ژبه سره (Chich'en Itza) لیکل کیږي معنی {د ایټزا د ښاه په خوله کې} ده. د چیچن کلیمه د (Chi) او (Ch'en) څخه تشکیله سوې کلیمه ده چې د (Chi) معنی {خوله یا ښنډه} ده او (Ch'en) د {ښاه} معنی ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سوه دا يتېزا کليمه: ددې کليمې تکي په تکي معنی (د اوبو جادوګري) ده خو دا د يوه قوم نوم هم دئ چې د شمالي جزيرې سياسي او اقتصادي واک او اختيار يې ځانته خپل کړئ وو.

تاريخ:

د "يوکېټېن" (د ميکسيکو د ۳۱ ايالتونو څخه يو ايالت دئ) په شمال کي يوه وچه پرته ده چي پکښي تول رودونه ترمځکي لاندي بهيږي. هلته دوه غټ طبيعي ژور ځايونه موجود دي چي د سينوټس (Cenotes) په نامه سره ياديږي. په دې ځايونو او د چيچن په شاوخوا کي بې اندازې زياتي اوبه سته چي د تصفيې لپاره مناسبي وي. ددې دوو سينوټسونو څخه د "ساګرېډو سينوټس" په نامه ځاه ته ورته ځای ډېر شهرت لري.

د بعضو سرچينو له مخي د ميلاد څخه مخکي دمايا قوم ددې سينوټسونو په شاوخوا کي قربانۍ ورکړي دي.

سرچينې زياتوي چي د ۱۹۰۴ زېږديز کال څخه تر ۱۹۱۰ زېږديز کاله پوري د "ساګرېډو سينوټس" د پاکېدو پر مهال په چيچن ايتېزا کي طلا، پشم، شنه کاڼي، کولالي او دانسان دبدن خاوري سوی برخي موندل سوي دي.

د ساګرېډو سينټوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان هرم

د چیچن ایتزا مرکزي نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان د هرم ختیځ خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. المسیح المخلص – برازیل

"کریستښ د ریډییمر(Christ the Redeemer) "د برازیل د "ریو د جېنایرو "په ښار کې د نړۍ په کچه د عیسی مسیح یوه مشهوره مجسمه ده چې د "کورکواډو "د غره پر څوکه د "تیجوکا فورېسټ" په ملي پارک کې موقعیت لري. د کورکواډو غر د ۷۰۰ مترو (۲۳۰۰ فوټو) په اندازه جګوالی لري.
نوموړې مجسمه ۳۰ متره (۹۸ فوټه) پلنه او ۳۹،۲ متره (۱۳۰ فوټه) جګوالی لري چې وزن یې ۶۳۵ ټنو ته رسیږي. د "بولیویا "د "کوچابامبا "په ښار کې تر دې مجسمې یوه بله جګ ترینه مجسمه موجوده ده چې نوم یې "کریسټو د لا کونکورډیا "دئ. دا مجسمه بیا ۴۰،۴۴ متره (۱۳۲،۷ فوټه) جګه او ۳۴،۲۰ متره (۱۱۲،۲ فوټه) پلنه ده.
خو د کریستښ د ریډییمر مجسمه د برازیل د کاتولیک لپاره یو ډېر مهم سمبول او رمز وواو اوس هم دئ. دا مجسمه د کانګریټو او نورو ټینګو موادو څخه جوړه سوې ده.

د کورکواډو د غره پر سره دیوې جګې مجسمې د جوړولو نظر په لمړي ځل د ۱۸۵۰ زېږدیز کال په نیمایي کې رامنځته سو، دا هغه وخت وو کله چې کاتولیکي ملا "پیډرو ماریا بوس "د شهزادګۍ ایزابېل څخه درخواست وکړ چې نوموړې دې د یوه ستر مذهبي منار د جوړولو په برخه کې مالي مرسته وکړي. شهزادګۍ ایزابېل و دې نظریې ته د عملي بڼې ورکولو په اړه هیڅ فکر ونه کړ. کله چې ددولت او کلیسا ترمنځ په ۱۸۸۹ زېږدیز کال کې د جلاوالي قومانده رامنځته سوه نو دا پلان په مکمله توګه سره پاته سو.

ورپسې دوهم پیشنهاد د کاتولیک "سیرکل آف ریو "په واسطه سره په ۱۹۲۱ زېږدیز کال کې وسو چې د غره پر سر به یوه مجسمه جوړوي. د کاتولیک دې ډلې د (Semana do Monumento) په نامه سره یو پروګرام جوړ کړ څو د خلکو څخه لاسلیکونه ټول کړي چې ددې مجسمې د ودانولو کار به حمایه کوي. همدا راز ددې پروګرام هدف د خلکو هڅول هم وه، څو خلک خپله هم تر خپله وسه مالي مرسته وکړي. ویل کیږي چې د برازیل کاتولیکانو ددې مجسمې په جوړولو کې تر ټولو زیاتې مالي مرستې کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مجسمې په ډيزاين کي په پام کي نيول سوي وه چي د عيسوي مذهب نښه به پکښې موجوده وي او د عيسى مسيح په لاسونو کي به د نړۍ نقشه وي. خو په پاى کي د ټولو مشورو څخه وروسته انتخاب په دې ډول سو چي په مجسمه کي به عيسى مسيح ولاړ وي او دواړه لاسونه به يې خلاص نيولي وي.

د انجينر "هايټور ډا سيلوا کوسټا "لخوا ددې مجسمې ډيزاين جوړ سو او د مجسمې کاڼي توږونکى (سنگ تراش) يې فرانسوى کاڼي توږونکى "پاول لانډوسکي "وو. ددې ښکلي او زړه راکښونکي معمارۍ جوړښت نهه کاله په بر کي ونيول (د ۱۹۲۲ زېږديز کال څخه بيا تر ۱۹۳۱ زېږديز کاله پوري).
د مجسمې ټوله مالي لگښت ۲۵۰۰۰۰ ډالره وو او د ۱۹۳۱ زېږديز کال داکټوبر د مياشتي په ۱۲ نېټه چي د ۱۳۱۰ زېږديز کال د ميزان د مياشتي د ۱۹ نېټې سره سمون خوري پرانستل سوه. ويل کيږي چي په دې ورځ مجسمه بايد د يوې بېټرۍ په وسيله سره روښانه سوې واى خو د خرابي هوا له کبله مجسمه په "ريو "کي د کارکوونکو لخوا روښانه سوه.

د ۲۰۰۶ زېږديز کال داکټوبر په مياشت کي چي د "کريسټ د ريډيمر "د مجسمې ۷۵مه کليزه وه د "ريو "د ښار ستر پادري "کارډينل ايورسبيو اوسکار شايد "تر مجسمې لاندي يوه وړه کليسا په نښه کړه چي په نتيجه کي يې ټولو د کاتوليک مذهب لارويانو ته اجازه ورکړه سوه چي هلته د ماشوم د تعميد غسل او د واده مذهبي مراسم ترسره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. کولوسیوم - ایټالیا

کولوسیوم یا "رومن کولسیوم" چي لومړی د "فلاوییين امپیتیاتر" په نامه سره یادېده د ایټالیا د مرکز د روم په مرکزي برخه کي موقعیت لري. کولوسیوم یو "آمپي تیاتر" یعني یو ستېډیوم ته ورته میدان دئ چیري چي په زرهٔ پوري کنسرټونه او د سپورټ په شمول زیات نور مراسم تر سره کيږي. دا تیاتر چي د رومي معماری او رومي انجینری یو دبهترینو ودانیو څخه شمېرل کيږي د روم په امپراطوري کي تر ټولو غټ ترینه تیاتر دئ. د آمپي تیاتر کلیمه چي په رومي ژبه يې داسي (Amphitheatrum Flavium) لیکي د دوو رومي امپراطورانو "وېسپاسیین" او "ټیټوس" د کورنۍ د نامه څخه تشکیله سوې کلیمه ده.

ددې ودانی کار د میلاد څخه وروسته د۷۰م او ۷۲م کال په منځ کي د "وېسپاسیین" د امپراطوری په دوره کي پېل سوئ دئ چي د میلاد څخه وروسته يې په ۸۰م کال کي، د "ټیټوس" د امپراطوری په دوره کي، کار پای ته ورسېد، خو د یوولسم رومي امپراطور "ډومیشین" په دوره (۸۱-۹۲) کي يې سمون سوئ او بعضي بدلونونو پکښې رامنځته سوي دي. هېره دي نه وي چي د کولوسیوم د پرانستلو په مراسمو کي ببلابېلو لوبو تقریبا سل ورځي ادامه درلوده.

کولوسیوم چي د هګۍ شکل ته ورته بڼه لري ۱۸۸ په ۱۵۲ مترو کي مځکه اشغال کړې چي محیط يې ۵۲۷ متره مربع ته رسیږي. ددې ودانۍ بهرني دېوالونه ۳ قطاره لري چي هر قطار يې بیا په خپل وار سره نیمي دایرې ته ورته ۸۰ ګولاياني لري. په ودانۍ کي ۷۲ د داخلیدو دروازې موجودي دي او دننه پکښې ۵۰۰۰۰ تماشه چیان ځایېدلائ سي.

کولوسیوم په پخواني روم کي د "کلاسیکل میتولوژي" پر بنسټ د ډرامو، اعدام، د حېوان دښکارولو او بعضو نورو شیانو سره ترڅنګ د پخواني روم د مقابلو (Gladiatorial contests) لپاره استعمال کېده. د پخواني روم د مقابلو (contests Gladiatorial) مقصد د خلګو یا تماشه چیانو ساعت تېرۍ وو چي یوه سړي به د یوه بل کس او یا حیوان سره جنګ کاوه. ددې څخه زیاته موده وروسته د کولوسیوم څخه د ورکشاپو، د نظامي او جنګي کلا او بعضي نورو کارونو لپاره استفاده کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځینو سرچینو له مخي اټکل کیږي چي په کولوسیوم کي د کولوسیوم دګېمونو (لوبو) له امله پنځه سوه زره انسانان او د یوه میلیون په شاوخوا کي حیوانان له منځه تللي دي.

د ۱۲مي او ۱۷مي پېړۍ په شاوخوا کي په کلیسا پوري اړوندو ادارو امر وکړ چي د پراخ کولوسیوم څخه دي په یوه داسي ډول استفاده وسي څو د وطن اقتصادي وضعه نوره هم ښه سي. هغه وو چي د رومن کاتولیک مذهب لوی پېشوا "پوپ سیکستوس" یو نوی پلان جوړ کړ چي دکولوسیوم څخه به د وړۍ فابریکه جوړوي څو په روم کي د ټولو زنا کونکو (فاحشو) لپاره دکار زمینه مساعده کړي.خو دا چي نوموړی ددې پیشنهاد د وړاندي کولو څخه وروسته په لنډ وخت کي د نړۍ څخه وکوچېد نو د کولوسیوم څخه د وړۍ کمپنۍ جوړه نه سوه.
ورپسې په ۱۲۷۱ زېږدیز کال کي "کېرډینل التېئري" په کولوسیوم کي د غوییانو دجنګولو اجازه ورکړه چي حالات یې نور هم ککړ کړل.

په ۱۷۴۹ زېږدیز کال کي "پوپ بېنېډیکټ XIV " د یوې رسمي کلیسا د پالیسی په حیث دا تصدیق کړه چی د کولوسیوم څخه په پخوا وختونو کي د یوداسي ځای کار اخیستل کېده چیري چي به عیسویان له منځه تله او ویجاړېده. ددې حکم د صادرولو په نتیجه کي په کمه موده کي په کولوسیوم کي ښکار منع کړل سو. "پوپ بېنېډیکټ XIV "د کولوسیوم څخه د (Passion of Christ = د عیسی سره مینه) تعمیر په شاني کار اخیسته او د صلیب په شاني یې زیات نور مرکزونه هلته جوړ کړل.
د کولوسیوم څخه ډېرو امپراطورانو او ولسمشرانو د خپلي خوښي کار اخیستئ دئ چي په نتیجه کي یې هلته ښېلابیلي پیښې واقع سوي دي.

د ډېرو لاریونو سره ترڅنګ په ۲۰۰۰ زېږدیز کال کي د اعدام پر ضد غټ لاریونونه هم د کولوسیوم مخته وسوه.

دا مشهوره او زړه ته راکښونکې ودانی نن سبا د روم د مشهوره ترینو سېل ځایونو څخه شمېرل کیږي چي هر کال په زرګونو ګرځندویان ورځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په روم کي د یوه باغ څخه د کولوسیوم منظره

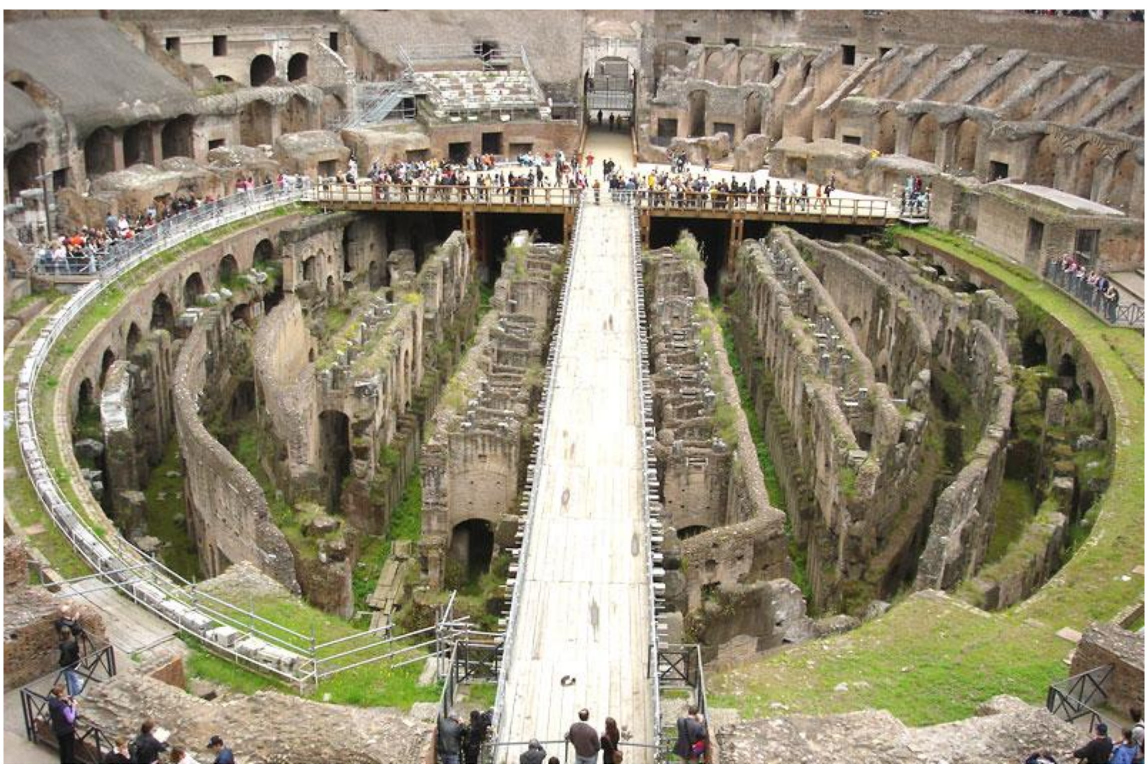

د کولوسیوم دننه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولوسیوم په شپه کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د چین دیوال – چین

د چین ستر دېوال د چین په شمال کې یو ډېرین او خاورین دېوال دئ چې د میلاد څخه مخکې د پنځمي او شپاړلسمي پېړۍ په منځ کې جوړ سوئ دئ. دېوال په دې نیت جوړ کړل سو چې د بېلابېلو پادشاهي دورو په جریان کې به د چین دامپراطورۍ د شمالي سرحدونو دفاع کوي.د چین د ستر دېوال څخه ماسېوا د پنځمي پېړۍ څخه راپدېخوا راز-راز نور دېوالونه هم معمار سوي دي چې د چین د ستر دېوال سره په مقایسه یې کیفیت ښه نه دئ، دېبلګې په توګه سره د چین د امپراطور "قین شي هوانګ" په امر جوړ سوئ دېوال یادولائ سو چې د میلاد څخه مخکې د ۲۰۲ او ۲۲۰ کلونو په منځ کې جوړ سو.

د چین دېوال په ختیځ کې د "شانهاګوان" څخه بیا په لوېدیځ کې تر "لوپ نور" پوري غځېدلئ دئ . د لرغون پېژندني پراخي سروې د عصري پرمختللو تخنیکونو په وسیله سره په تیرو نژدې وختونو کې دا معلومه کړه چې دا دېوال ۸،۸۸۵۱ کیلو متره (۳،۵۵۰۰ میله) اوږدوالی لري. ددې فاصلې څخه یې د ۲،۶۲۵۹ کیلو مترو (۵،۳۸۸۹ میلو) په اندازه برخه خپله دېوال نیولې،د۷،۳۵۹ کیلومترو (۵،۲۲۳ میلو) په اندازه برخه یې مرچلونو او د پاته ۵،۲۲۳۲ کیلومترو (۲،۱۳۸۷ میلو) په اندازه برخه یې طبیعي او دفاعي سیمو، لکه غونډیانو او سیندونو، اشغال کړې ده.

د چین د دېوال لنډه تاریخچه:

چینایان د میلاد څخه مخکې په اتمه پېړۍ کې د "دوبي او د مني" په دوره کې لا د دېوال د جوړولو تخنیکونو سره بلد وه. د میلاد څخه مخکې د پنځمي پېړۍ څخه بیا تر ۲۲۱ پېړۍ پوري د "قي" او "ژاو" دولتونو یو پلان جوړ کړ چې د خپل هیواد د سرحدونو دفاع به په یوه ډېره بهترینه او فوق العاده توګه سره کوي. د هغوی نظر داوو چې یوداسې شی به جوړوي چې د کوچنیو حملو او د تورو دجنګونو په مقابل کې ښه رول ولوبوي.
"قین شي هوانګ" چې کله ټوله مخالف ایالتونه فتح کړل نو یې د میلاد څخه مخکې په ۲۲۱ کال کې ټوله چین سره یو کړ او د "قین د کورنۍ(Qin Dynasty)" بنسټ یې کښېښود . امپراطور د خپلې امپراطورۍ ددفاع په خاطر امر وکړ چې یو نوی دېوال باید جوړ کړل سي چې د شمال نوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولي او سرحدونه د نورو سنګرونو سره ونښلوی څو د شمال څخه د "کسیونګنو" د وګړو د راتګ مخه ونیسي. دد ېوال د جوړولو په پېل کي لو مړی یو ازي د خاوري څخه کار اخیستل کېده خو د وخت په تېرېدو سره د کاڼو او ډبرو څخه هم ګټه پورته سوه چي د ډبرو څخه د استفادې سره سم یې د ځارني برجونه ورغول.
په ډېرو سختو حالاتو کي تر یو نیم میلیون زیاتو وګړو دد ېوال په جوړولو کي ونډه واخیسته او همدا راز ویل کیږي چي په هر متر کي یوه کس خپل ژوند دلاسه ورکړئ دئ.

د "ټانګ د کورنۍ (Tang Dynasty) " په وخت کي د ېوال د خطر سره مخ وو خو د ۱۳۶۸ او ۱۲۴۴ زېږدیز کال په منځ کي د "مینګ د کورنۍ (Ming Dynasty) " په دوره کي د د ېوال د بیا جوړوني پروژې پېل او پای ته ورسېدې او علاوه پر دې د ېوال نور هم اوږد کړل سو. همدا شان په دې زمان کي دد ېوال په شاوخوا کي جلا او ټوټې-ټوټې جوړ سوي د ېوالونه هم د دې ستر د ېوال سره یوځای سول.
د چین د په زړه پوري او زړه راکښونکي ستر د ېوال ساتنه د شاوخوا زرو کلاوو او د ځارنو د برجو څخه کېده. کله چي به د دښمن قواوي و د ېوال ته رانژدې کېدې نو به دد ېوال ساتونکو د پروړو، انبارو او لرګو څخه اور بلاوه څو د دښمن مخه ونیسي او دښمن ته زیان ورسوي.

سل کاله وروسته لا دهون نژاد ماته نه وه خوړلې، هغه وو چي "مینګ" د مغولو او مانشو (Manchus) سره نابوده جنګونه وکړل. د یادوني وړ ده چي مغول او مانشو د هون د نژاد د نسل څخه شمېرل کیږي. خو د وخت په تېرېدو سره اخیر د چین د ستر د ېوال کار پای ته ورسېد او د ېوال، دد ېوال جوړونکو او د دې د ېوال بنسټ ایښودونکو د چین او دنړۍ په تاریخ کي ځان ته ځای خپل کړ. هېره دي نه وي چي د د ېوال د کار د تمامېدو څخه وروسته کوچیانو ته په جایزه کي په زرګونو کیلومتره مربع مځکه ورکول سوه.

اوس د ېوال په ډېرو ځایونو کي ویجاړ دئ چي له امله یې ګرځندویان اجازه نه لري چي دد ېوال په ځینو ځانګړو او نیم - ویجاړ ځایونو کي وګرځي.
د ېوال په لسګونو غټي دروازې لري چي په ختیځ کي یې د "بوهایي" د سیمي د سرحد سره د "شانهایګوان" په نامه یوه دروازه موجوده ده او په لو یدیځ کي یې د "جیایوګوان" په نامه دروازه موقعیت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمرلوېدو پر مهال د ستر دېوال منظره

د (Qin Dynasty) د ستر دېوال نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

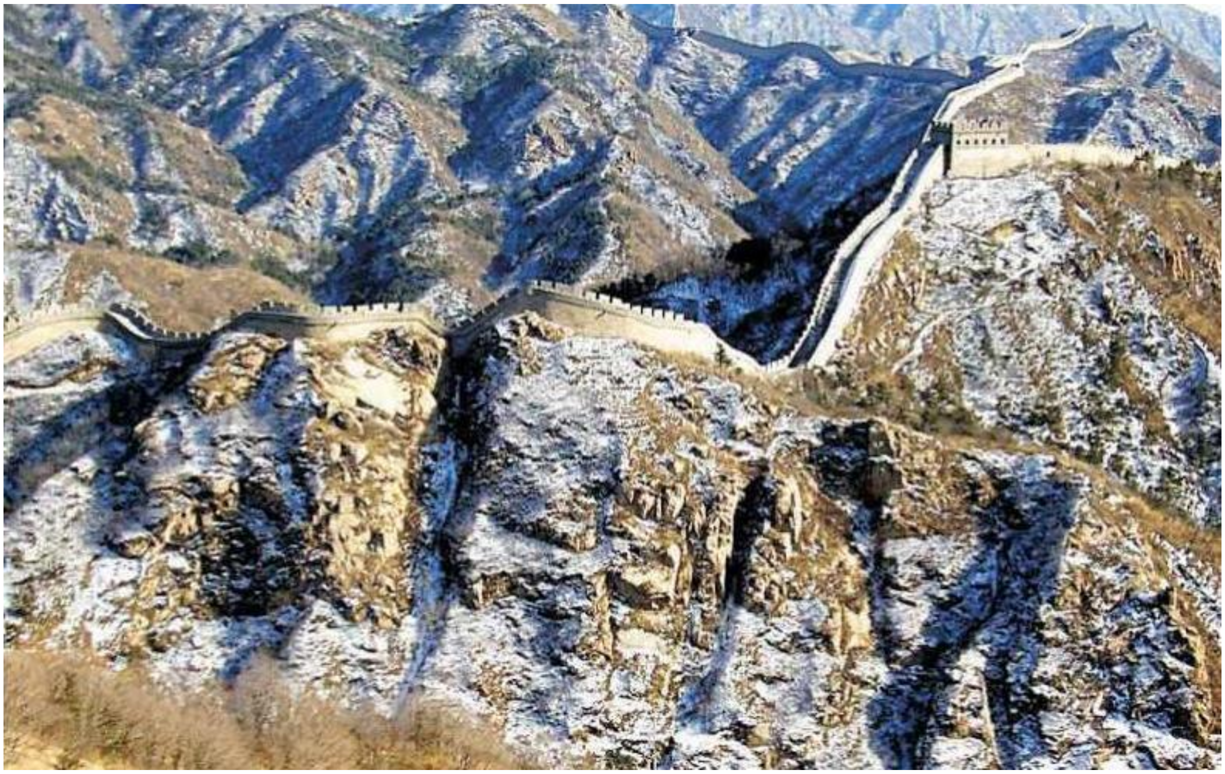

د ژمي په موسم کي پېکینګ ته نژدې د چین د ستر دېوال یوه برخه

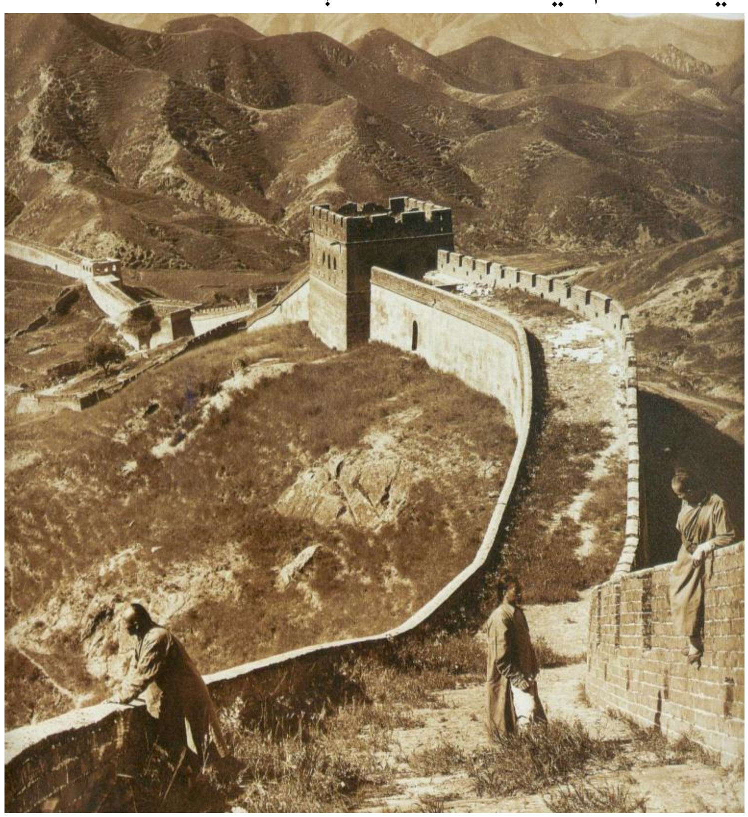

په ۱۹۰۷ زېږدیز کال کي د چین د ستر دېوال یو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چین د ستر دېوال یوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ماچو پیچو – پیرو

"ماچو پیچو خپله د "ماچو پیچو" او د "هواینا پیچو" (پښتو معنی: ځوان غر) په نامه دغرونو په منځ کي راښکېله سیمه ده چي د ۱۷۵۰ مترو په اندازه لوړ د "اروبامبا" په نامه رود پکي بهیږي.
ماچو پیچو چي د "د لاسټ سیټي آف د اینکاس (the Lost City of the Incas) " په نامه سره هم یادیږي د امریکا په جنوب لوېدیځ کي د "پیرو" د "ایروبامبا" په تنګي کي د یوه غره پر سر موقعیت لري. په کچوایي ژبه ماچو پیچو "د یوه زاړه سړي هسکوالی" معنی ورکوي.
ماچو پیچو د "اینکا" په نامه دوګړو یو ښار وو چي د سمندر د سطحي څخه ۲۴۳۰ متره (۸۰۰۰ فوټه) لوړ موقعیت لري. همدارازدا ځای د اینکا د امپراطوری یو دمشهوره ترینو نښو نښانو څخه هم شمېرل کیږي.

تائید سوي سرچیني وایي چي د ۱۴۴۰ زېږدیز کال په شاوخوا کي د "پاچاکوتي" د سلطنت په دوره کي د ماچوپیچو د جوړولو پروژې پېل سوي دي. په دې ځای کي د هسپانویانو ترفتحي، یعني تر ۱۵۳۲ زېږدیز کاله پوري، وګړي او سېدل. پوهان په دې عقیده دي چي دا ځای د کوم ځانګړي هدف لپاره نه دئ جوړ سوئ ځکه چي ددې ځای د ورتګ لاري ډېري خرابي دي. هغوی په دې باور دي چي دا ځای په پخوا وختونو کي د امپراطورانو، پادشاهانو او نورو پرمختللو خلګو د مېلې او ساعت تیري ځای وو. دا ځای د پرمختللو خلګو، مشرانو او دهغوی د نوکرانو لپاره ودانۍ لري او پکښې د ۷۵۰ تنو په شاوخوا کي خلګ دشپې پاتېدلائ سوائ. دیادوني وړ ده چي کله چي به د باران داورېدو په وخت کي هلته پادشاهان نه وه نو به نور وګړي زیات کم او یا هیڅ نه لیدل کېدل.
کله چي د اینکا سلطنت ماته وخوړه نو ماچوپیچو ته د اوږدې مودې لپار تګ راتګ بند کړل سو او ښار به اکثره وخت ایله – بېله ولاړ وو.

همدارنګه یوه بله ډله پوهان بیا وایي چي ماچوپیچو د اینکا د سلطنت د دفاع لپاره یوه جوړه سوې کلا وه او کله چي هسپانویان راغلل نو د اینکا وګړو ضرورت نه درلود چي دې کلا ته بیا ولاړ سي او دخپل سلطنت دفاع وکړي نو یې په نتیجه کي تګ – راتګ بند سو. خو دا دلیل بیا په دې سره یو ناکام دلیل دئ چي وایي د ماچوپیچو موقعیت داسي یو موقعیت نه وو چي دهغه ځایه څخه دې د اینکا دسلطنت دفاع سوې وائ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي هم ویل کیږي چي دا هغه ځای و چیري چي به د کوکاین بلګونه راټولېدل، ځکه هلته د کوکاین ډیري کروندې موجودي وې. خو داخبره بیا په دې سره کمزوره کیږي چي وایي د هسپانویانو د راتګ څخه وروسته خو هم هلته دکوکاین کروندې موجودي وې نو بیا دې سیمي ته تګ راتګ ولي بند سو.

په تیرو نژدې وختونو کي دا معلومه سوه چي په ۱۸۶۷ زېږدیز کال کي جرمني کان لټونکي او دلرګو سوداګر "اوګوستو بېرنس" دپیرو ددولت په اجازه سره دا غرنۍ ښار پیدا و لوټ کړ او همدا شاني یې ددې ځای لرغوني خزانې و اروپایي موزیمونه ته ورکړې.
په ۱۹۱۱م زېږدیز کال کي تاریخ پوه "هیرام بینګام" د اینکا په وګړو او امپراطورۍ پسي یوه څېړنه پېل کړه چي ددې څېړني په سفر کي یې ماچوپیچو ددوهم ځل لپار پیدا (کشف) کړ.
دا ځای هغه وخت دنړۍ په کچه مشهور سو کله چي په ۱۹۱۳ زېږدیز کال کي د نېشنل جیوګرافیک چېنل ددې ځای په اړه بشپړ معلومات نړۍ ته وړاندي کړ او په ۱۹۸۳ زېږدیز کال کي دې ځای ته د یونیسکو د جهاني میراث په لیست کي ځای ورکړل سو.

دا د غرو - رغونو په منځ کي زړه راکښونکې شنه سیمه چي نړیوال شهرت لري د ګرځندویانو لپاره ډېر مهم ځای دئ او هر کال د ۴۰۰۰۰۰ په شاوخوا کي ګرځندویان دې ځای ته سفر کوي. خو یونیسکو د ګرځندویانو په دې شمېر سره خوشحاله نه ده، ځکه د یونیسکو ډله بیریږي چي ماچوپیچو ته به د ډیرو ګرځندویانو د تګ راتګ له امله نور زیان هم ورسیږي.
همدا راز د ۱۹۹۰ زېږدیز کال راهیسي دې سیمي ته نژدې هوټلونه او دوکانونه جوړ سوي دي چي د ګرځندویانو د اړتیاوو په پوره کولو کي پوره رول لوبوي. ماچوپیچو ته په پخوا وختونو کي ورتګ ځو ورځي په بر کي نیولې خو په عصري نړۍ کي ځوک هلته دبس او اورګاډي په وسیله سره په ډېر لنډ وخت کي تلای سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هواینا پیچو (ځوان غر) د سر څخه د ماچو پیچو منظره

په ماچو پیچو کې د اینکا د قصر مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماچوپيچو په ۱۹۱۱ز کي

دماچوپيچو په شاوخوا کي د شنو غرونو او خپله دماچوپيچو منظره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. پټرا – اردن

لرغونی ښار پټرا د اردن و جنوب ته نژدې ددې هيواد په ختيځ کې د غونډيو په يوه تنګۍ کې موقعيت لري. پټرا چې په عربي ژبه د البترأ په نامه سره يادېږي د "نباطيانسيانو (الأنباط) " د مرکز يوناني نوم وو. "نباطيانس (الأنباط) " د جنوبي اردن د عربو او د عربستان په شمال کې د سامي خلګو يوه ډله وه. د پټرا په ښار کې شاوخوا ټوله ودانۍ، چې پخوا جوړې سوې وې، ورانې سوې دي.
دا ښار د تجارت او سوداګرۍ ځلورلارې بللائ سو، ځکه چې د يمن څخه د "بخور" بوټي ددې لارې و ايران، سوريې، روم او يونان ته انتقاليږي. د بخور بوټي هغه بوټي دي چې په خونو او يا نورو ځايونو کې د ښه بوی د رامنځته کولو لپاره لګيږي. په پټرا کې د سوداګرانو د مالي حاصلاتو له امله د پټرا چاروا کې ښه شتمن سول چې په پټرا کې له دوی څخه پاته سوي ودانۍ د هغوی د شتمنتوب نښې بلل کيږي.

نباطيانس (الأنباط) ډېره موده خپله پادشاهي وکړه خو په ۱۰۶ کال کې د روم امپراطورۍ ماته ورکړه او دا سيمه د "عربيې" ولايت يو ښار وګرځېد.
پټ هندي سوداګر سويسزرلېنډي "جين لاوس بورکهاردت" په ۱۸۱۲ زېږديز کال کې پټرا د غربي نړۍ لپاره د دوهم ځل لپاره کشف کړه، په داسې حال کې چې دا مهال د پټرا ښار وران سوئ و.
د شلمې پېړۍ په شلمو کلونو کې د لرغون پېژندني لپاره د پټو شيانو د را سربېره کولو په نيت کيندني پيل سوې. په پټرا کې لومړنی پلټنې او کيندنې په ۱۹۲۹ زېږديز کال کې ترسره سوې چې په ۱۹۳۵، ۱۹۳۷ او ۱۹۵۴ ز کلونو کې پر مخ ولاړې. همدا راز په ۱۹۵۸ ز کال کې د لرغون پېژندنې برتانوی ښوونځی د پټرا د مرکز په کيندلو او پلټلو سره پيل وکړ. ددې وخت څخه بيا تر اوسه پورې په دې سيمه کې لرغون پېژندونکې په پلټنو بوخت دي.
هېره دې نه وي چې د قران الکريم د الفجر په سورت شريف کې دا ځای د ثمود په نامه سره ذکر سوئ دئ.

د پټرا مهمې او لرغونې ودانۍ:

- د پټرا لويه مانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د روم سړک
- المهلمه
- لوړ د قربانۍ ځای
- د خزنېه: چي د خزانې خونه هم ورته ویل کیږي په پترا کي تر ټولو مشهوره ودانۍ ده چي د میلاد څخه مخکي په ۸۴م او ۸۵م کال کي جوړه سوې ده. زیاتره پوهان په دې عقیده دي چي دا ودانۍ د "نباطیانس" د سردار "اریتاس III" په امر سره جوړه سوې ده. د "دخزنیې" د ودانۍ مخ څلویښت متره لوړوالی او ۲۵ متره پلنوالی لري.همدا شاني څېړونکو او پوهانو په تیرو لنډو وختونو کي دا په ګوته کړې ده چي د "دخزنیې" د ودانۍ جوړولو فقط ۳ میاشتي په بر کي نیولي دي. پام راړونکې خبره داده چي د هغه وخت د معمارۍ د تخنیکونو په وسیله سره د یوې داسي ودانۍ جوړول یو ډېر غټ او بېل کار دئ.
- دیر البلح (صومعه: مانۍ، چیري چي روحانین او سیږي): صومعه په پترا کي تر ټولو غټه ودانۍ ده چي د ښار د مرکزي بازار په شمال لوېدیځ کي په یوه غره کي موقعیت لري. دا ودانۍ د سردار "اوبوډاس I" معبد و.
- د پترا کلیسا: چي په انګلیسي په (Petra Church) نامه سره مشهوره ده د پنځمي پېړۍ په پای کي جوړه سوې کلیسا ده چي د جوړولو د وخت څخه یې بیا پنځوس کاله وروسته د بیا جوړوني پروژې ترسره سوې. د دې کلیسا اندازه ۲۲ په ۱۵ متره کي ده.د میلاد څخه وروسته د ۷۰۰ کال په شاوخوا کي دا کلیسا په مکمله توګه سره وسوځېدل او ورپسې په لنډ وخت کي د یوې زلزلې له امله ورانه سوه. په ۱۹۹۳ زېږدیز کال کي د پترا د کلیسا په یوه کنج کي ۱۵۲ د "پاپروس لولې" پیدا سوې; دې لولو ته "پترا لولز" هم ویل کیږي. پاپروس یو ډول مصري بوټی دئ چي اوږدې پاڼې لري او په اوبو کي راشین کیږي.

په تیرو نژدې وختونو کي د دې کلیسا په شاوخوا کي نوري کلیساوي هم کشف سوي دي چي په اړه یې یې لاتراوسه زیات معلومات نسته. دا تازه کشف سوي کلیساوي پوهانو د "شنې کلیسا" او د "خط الراس کلیسا" په نامه سره نومولي دي.

- او ځیني نوري ودانۍ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پترا لرغونی ښار په ۱۹۸۵ زېږدیز کال کې د یونیسکو د جهاني میراث په لیست کې ثبت کړل سو. دا ځای د ګرځندویانو لپاره د راز-راز لرغونو ودانیو او تاریخي اثارو د لرلو له امله ډېر مهم دئ.

د "اردن ټایمز" یو راپور لیکي چې د ۲۰۰۲ ز کال د نومبر او ډسمبر په دوو میاشتو کې پترا ته ۵۹ زرو کسانو سفر وکړ او زیاتوي چې د ګرځندویانو دا شمېره د ۲۰۰۵ زېږدیز کال د شمېرې څخه ۲۵ سلنه کمه سوې ده.

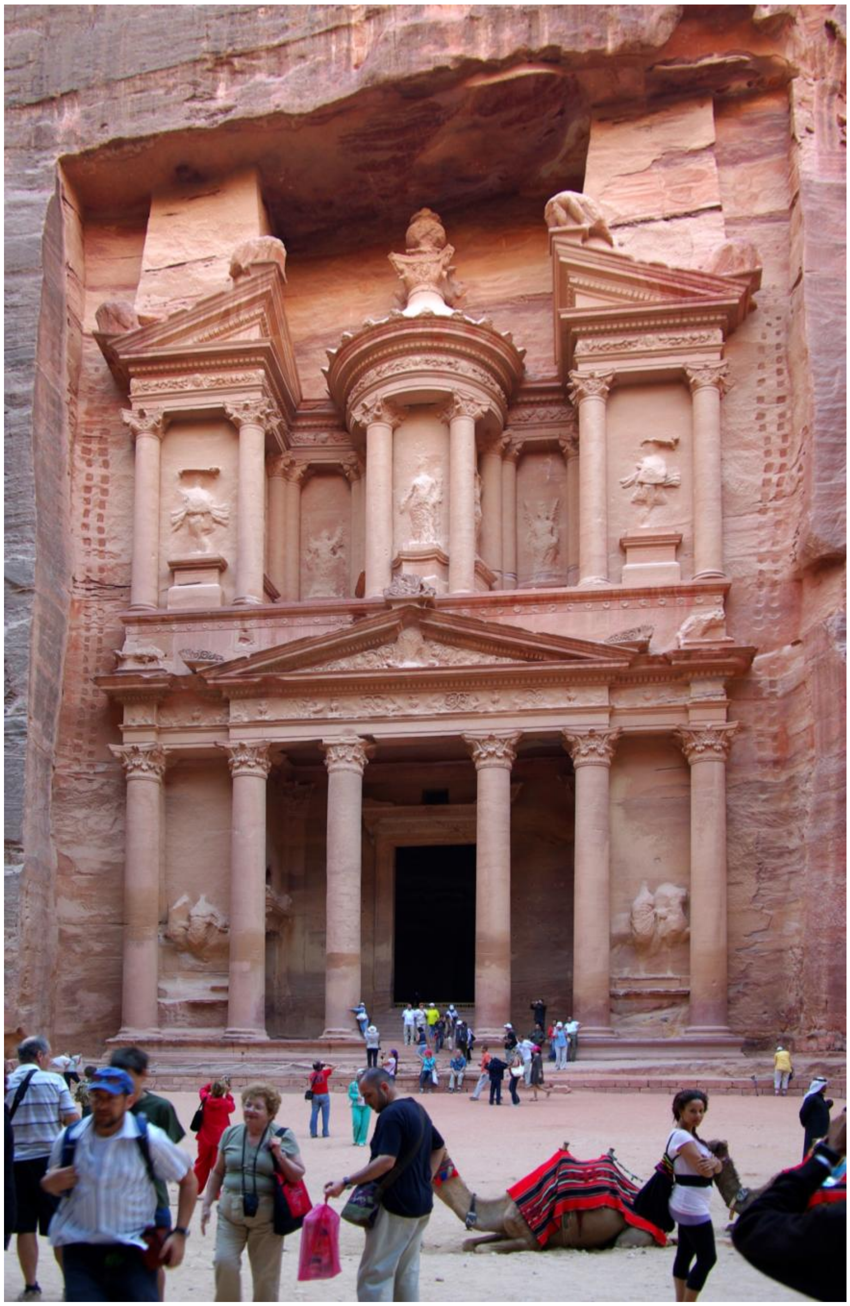

الخزنه (د خزانې خونه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

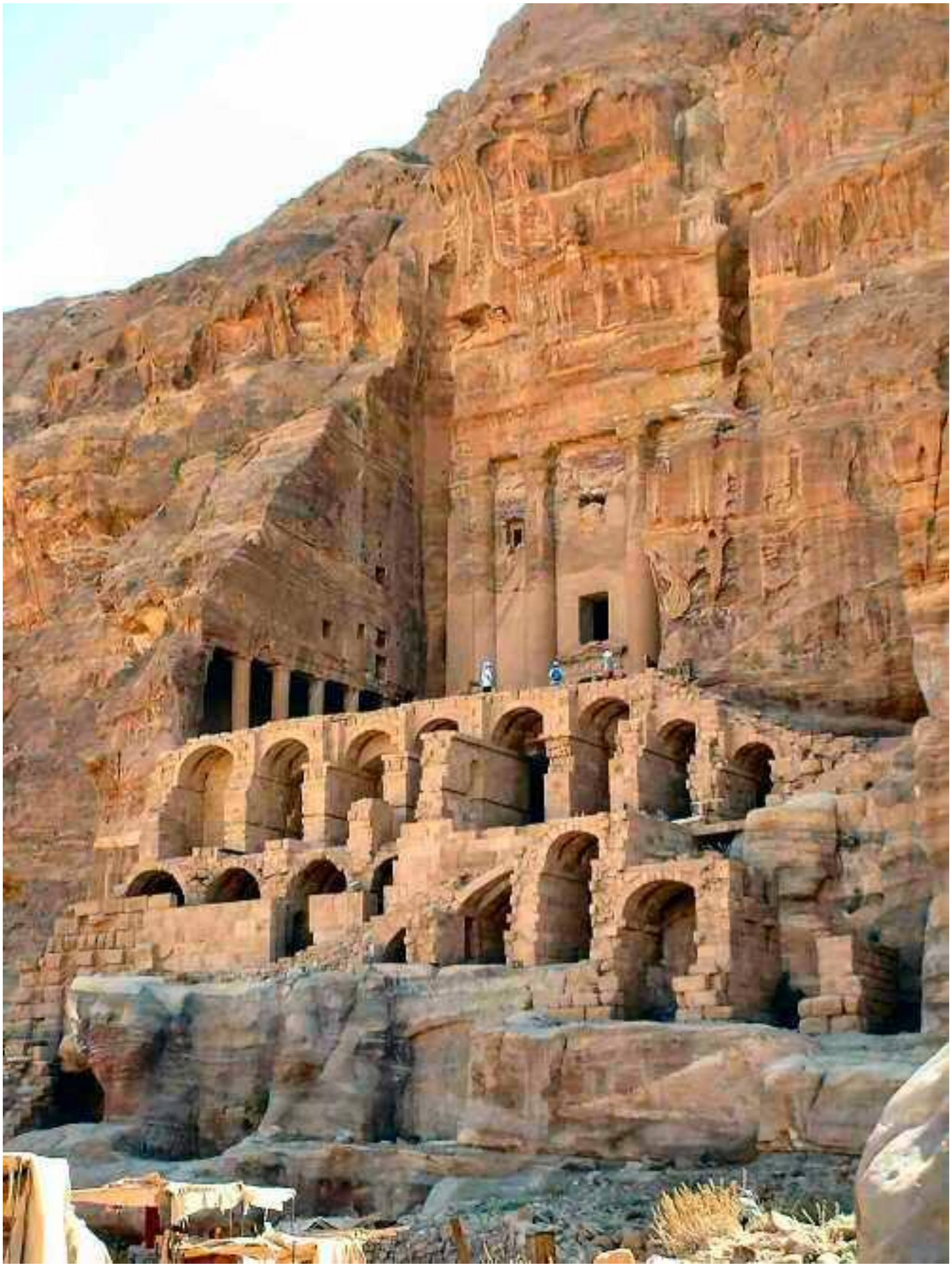

جـــــــــرة قبـــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

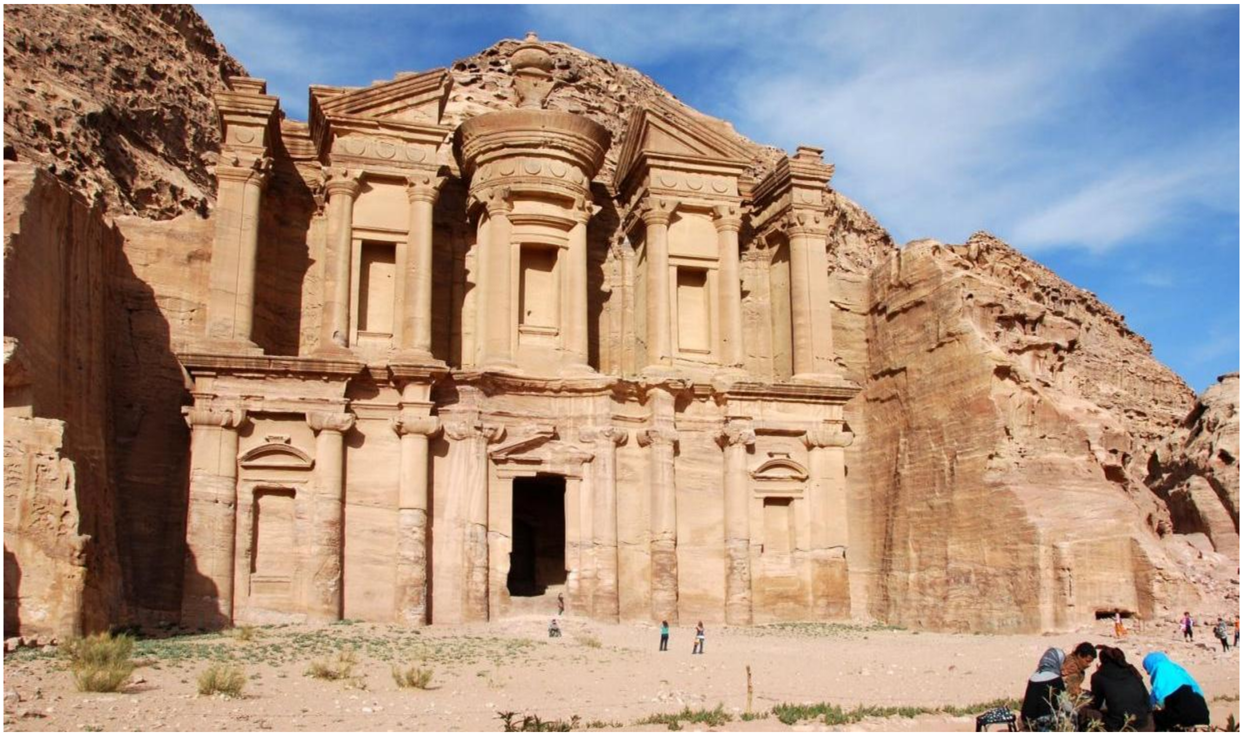

دیرالبلح(صومعه)

پـــتــــرا ته تللې لاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. تاج محل – هندوستان

تاج محل د هندوستان په شمال کې د "اوتار پرادش" د ایالت د "اګرا" په ښار کې د ممتاز محل پر مقبرې یوه جوړه سوې ښکلې ودانۍ ده چې د مغول د امپراطور شاه جهان په امر سره د هغه د ماندینې ممتاز محل په یاد جوړه سوه.
ممتاز محل چې د **۱۵۹۳** زېږدیز کال د اپریل په میاشت کې زېږېدلې وه د ۱۶۳۱ ز کال د جون د میاشتې په ۱۷مه نېټه د نفاس په دوره کې په حق ورسېده.
شاه جهان چې د **۱۵۹۲** ز کال د جنوري پر پنځمه دلاهور په ښار کې زېږېدلئ دئ په ۱۶۳۱ ز کال کې د مغولو د امپراطورۍ ددورې په ستره خوښې کې هغه وخت د غم پر ټغر کښېناست کله چې یې دربیمه ماینه، ممتاز محل، د څوارلسم کوچني "ګوهاره بېګم" د زوکړې پر مهال دابد لپاره دنړۍ څخه سترګې پټې کړې. ویل کیږي چې پر امپراطور شاه جهان باندې په خپلو ښځو کې ممتاز محل ډېره ګرانه وه.

د ممتاز محل د مړنې څخه پوره یو کال وروسته په **۱۶۳۲** زېږدیز کال کې دهغې د مقبرې د ودانۍ کار پیل سو. په زرګونو کسب ګرانو او صنعت ګرانو ددې ودانۍ په جوړولو کې کار وکئ. د ودانۍ د ډیزاین لپاره عبدالکریم مأمورخان، مکرامات خان او کندهاري انجینر استاد احمد لاهوري خپل ډیزاین پېش کړ، هغه وو چې د استاد احمد لاهوري ډیزاین د واکمنو خوښ سو. په **۱۶۴۸** زېږدیز کال کې دممتاز محل دمقبرې کار پای ته ورسېد او ددې څخه پنځه کاله وروسته دمقبرې په شاوخوا کې د باغ او نورو تعمیرونو، لکه دروازه-روزه، کار پای ته ورسېد.

"جین-بېپټیسټ ټېورنیر" زیات کوښښ وکړ چې د "یامونا" په نامه دسیند پر مقابل طرف تاج محل ته ورته یوه بله ودانۍ جوړه کړي، چې هغه به خپله دمغولو دامپراطور لپاره وي او ټوله به د تور مرمر څخه جوړه وي. خو کله چې په **۱۶۶۶** زېږدیز کال کې شاه جهان دبندیتوب پر مهال ومړ، نو دا کار هیڅ ترسره نه سو او شاه جهان دمړنې څخه وروسته په تاج محل کې د ممتاز محل څنګته خاورو ته وسپارل سو. د شاه جهان او د ممتاز محل د قبرو سرونه د تابوت په شان جوړ سوي دي؛ چې دشاه جهان دقبر سر د ممتازمحل دقبر تر سر لوړ دئ او همداراز د ممتاز محل مقبره **۵،۱** په **۵،۲** متره کې جوړه سوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل **۵۲** متره پلن ، **۵۸** متره لوړاو په لس زره متره مربع مساحت کي له سپينو مرمرو څخه جوړ سوئ دئ. د تاج محل په شاوخوا کي څلوري مناري ډيره موده وروسته جوړي سوي، چي لږ څه کږي دي; هغه په دې چي که کله زلزله وسي نو به مناري پر تعمير نه چپه کيږي. د تاج محل ختيځ ته يو مسجد او په لويديځه برخه کي يې يو مېلمستون جوړ سوئ دئ.
ددې ودانۍ سره د چهارباغ يا مغول باغ په نامه يو باغ هم سته چي په **۳۰۰** متره مربع مځکه کي جوړ سوئ دئ او تاج محل ته لا ښکلا وربخښي.

د نړۍ په کچه مشهوره او لرغونی تاج محل هر کال د **۲** څخه تر **۴** ميليونو پوري ګرځندويان ځانته رابولي چي زياتره ګرځندويان هلته د اکتوبر، نومبر او فبروري په مياشتو کي سفر کوي، ځکه چي په دې وخت کي هلته هوا مناسبه وي. تاج محل د هفتې په ټولو ورځو کي د سهار د **۲** بجو څخه بيا د ماښام تر **۷** بجو پوري د ګرځندويانو او ليدونکو پر مخ خلاص وي، خو د جمعې په ورځ د ماپښين د**۱۲** بجو څخه بيا تر **۲** بجو پوري هلته عبادت يا لمونځ کونکي موجود وي.
په **۱۹۸۳** زېږديز کال کي تاج محل د يونيسکو د جهاني ميراث په ليست کي ځان ته ځای خپل کړ.

د تاج محل ودانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل ته د داخلیدو دروازه (دروازه-روزه)

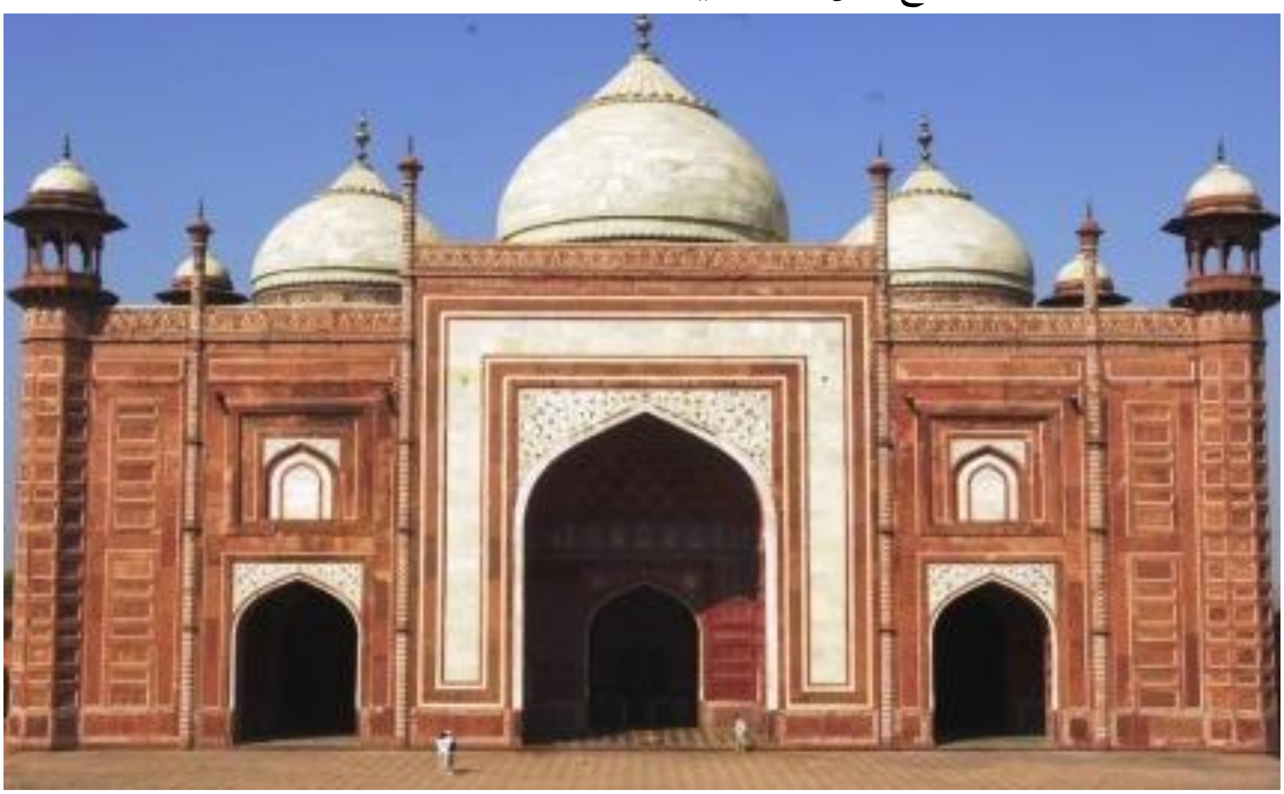

د تاج محل مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ممتاز محل او شاه جهان دمقبرو پر شاوخوا جوړه سوې پنجره

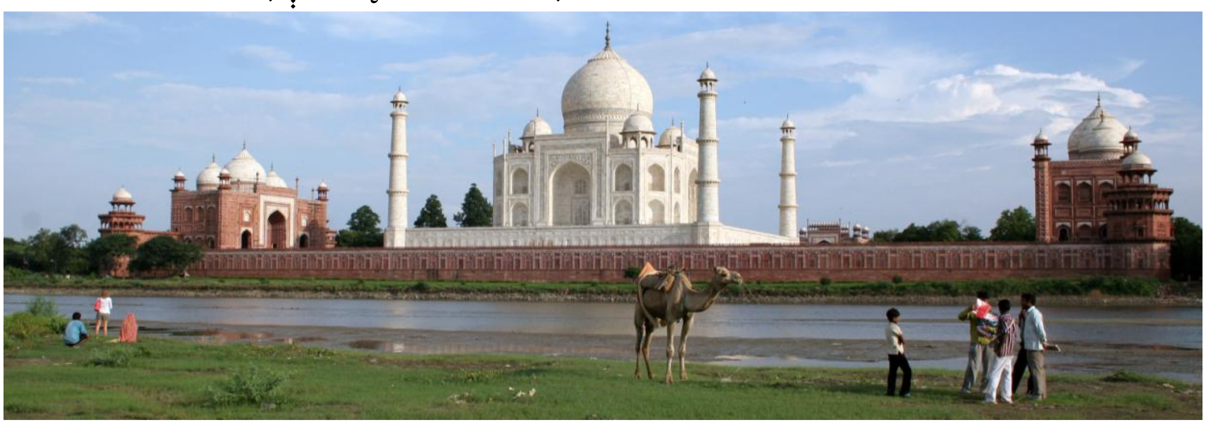

د "یامونا "د سیند دهاخوا څخه دتاج محل یو انځور

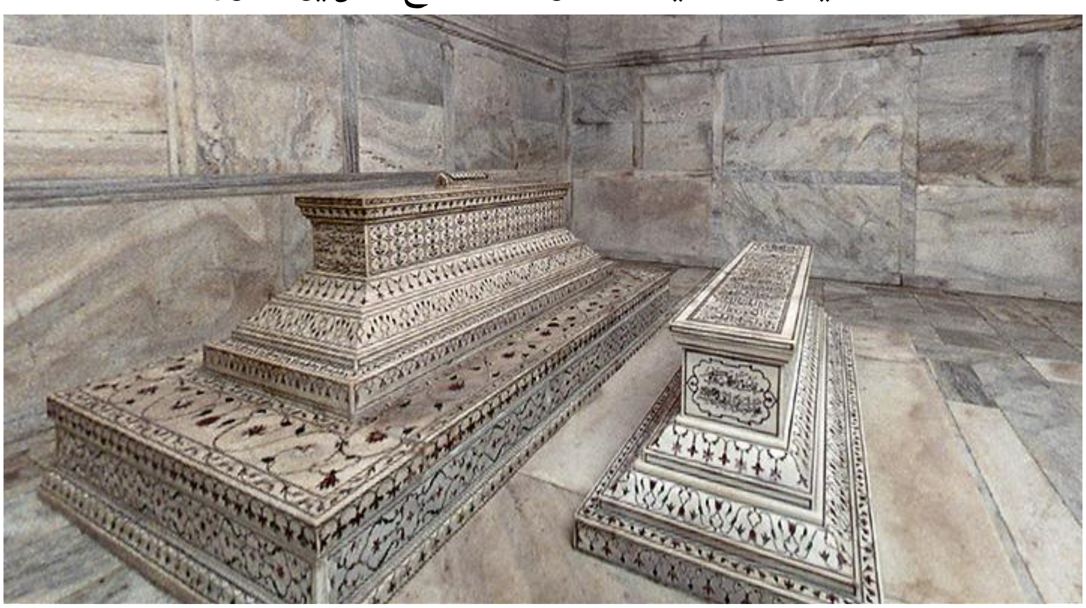

د شاه جهان او ممتاز محل مقبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرچینې

ددې کتاب د ژباړلو پر مهال د لاندينيو ويبپاڼيو څخه معلومات راټول سوئ او ورپسې ژباړل سوئ دئ:

- د انګليسي ويکيپيډيا
- د هالنډي ويکيپيډيا
- نيو سبون ونډرز ډاټ کام

د ژباړن آثار (ناچاپ):

۱. زما سوی !	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۲. فټبالر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۳. کره کي سپی	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۴. سره زر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۵. د نړۍ اووه عجايبي	همدا آثر	ژباړه
۶. د نوبل جايزه او ګټونکي يې*	ژوندليکونه او ...	ژباړه
۷. درې ماشومان او يو ستوری	ناول	ژباړه

د نوبل جايزه او ګټونکي يې*: دغه آثر تر اوسه بشپړ نه دئ، خو په لنډه موده کي به يې ژباړه مکمله سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـــــای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library